

Bachelor eller kandidat? – et samfundsøkonomisk valg

Dette faktaark samler og analyserer data om de universitetsuddannede bachelorer sammenlignet med universiteternes kandidater for at illustrere de samfundsøkonomiske konsekvenser af valget henholdsvis fravalget af at videreudanne bachelorer til kandidater.

Analysen fokuserer på den samfundsmæssige gevinst af at uddanne henholdsvis bachelorer og kandidater og viser bl.a. at:

- Kandidater mellem andet og tredje år på arbejdsmarkedet har betalt deres kandidatuddannelse (2 år) gennem skatten.
- Kandidater i gennemsnit bidrager med 152.000 kr. årligt når de har ti års anciennitet og at bachelorer i gennemsnit bidrager med 69.000 kr. årligt når de har ti års anciennitet.
- Samlet set lægger en gennemsnitskandidat 5,4 mio. kr. i løbet af et arbejdsliv (når kandidatgraden er betalt), mens en gennemsnitsbachelor lægger 2,3 mio. kr. i løbet af et arbejdsliv.

Datagrundlaget er e-indkomstregisteret, bearbejdet af AE-Rådet. Djøfs analyser af materialet er samlet fra følgende:

- Delanalyse: Bachelor eller kandidat? – beskæftigelse og ledighed, Djøl, december 2013
- Delanalyse: Bachelor eller kandidat? – startløn og lønudvikling, Djøl, december 2013
- Registerbaseret karakteristik af studerende, AE-Rådet, marts 2013

Væsentlige resultater fra delanalyserne

- Bachelorerne har en betydeligt lavere beskæftigelsesgrad end kandidaterne. Forskellen indsnævres fra ca. 20 procentpoint i begyndelsen til efter 10 år at være knapt 10 procentpoint.
- Bachelorerne har på nær i det første år en betydeligt højere andel på overførselsindkomst end kandidaterne. Forskellen indsnævres fra et højdepunkt på 15 procentpoint til efter 10 år at være 7 procentpoint.
- Bachelorerne har på nær i det første år en betydeligt højere ledighed end kandidaterne. Forskellen indsnævres fra et højdepunkt på 18 procentpoint til efter 10 år at være 3 point.
- Bachelorernes startlønninger er gennemsnitligt 21 procent lavere end kandidaternes startlønninger.
- Bachelorerne har en løn efter to års anciennitet, der gennemsnitligt ligger 9 procent lavere end kandidaternes startlønninger.
- Bachelorernes lønudvikling – når man sammenholder bachelorer med to års højere anciennitet end kandidaternes – er betydeligt lavere end kandidaternes, hvilket øger lønforskellen.

- Kandidaterne kommer ”i karriere”, hvorfor de efter 10 års anciennitet løber helt væk fra bachelorerne.

Måling af samfundsmæssig værdi af uddannelser?

Der er gode grunde til at se på, hvad der kommer ud af at investere mange milliarder kroner i uddannelse, heraf – som det på det seneste er kommet i fokus – i lange videregående uddannelser. Der vil være en tilbøjelighed til at se på faktorer, hvor man forholdsvis enkelt kan opgøre et økonomisk afkast, men dette vil altid kun være en flig af den hele historie. En vigtig flig, men ikke noget, der nærmer sig helheden.

For at få et mere fuldstændigt billede af det samfundsøkonomiske afkast skal der medtages værdien af bl.a. øget beskæftigelsesfrekvens med øget uddannelse, mindre sygefravær, flere arbejdsår, længere arbejdstid, erhvervsarbejde i studietiden, fælleseffekter ud over løneffekt, modtryk fra skattesystemets progression og meget mere. Hertil kommer de mange værdier, som er meget vanskeligere at gøre op, men som samlet set udgør nogle afgørende grunde til, at de nordiske samfund er så økonomisk og socialt vellykkede – høje grader af ligeværd, retfærdighed, tillid, frihed og tryghed samt sproglige og kulturelle kompetencer.

Dette faktaark samler resultaterne af en undersøgelse, der belyser de snævre økonomiske forskelle på et udsnit af de økonomiske parametre mellem universiteternes bacheloruddannede (3 år) og kandidatuddannede (3 + 2 år).

Hvad er en bachelor?

Analysen vedrører de bachelorer, som uddannes ved universiteterne. Det er vigtigt at vurdere disse bachelorer adskilt fra professionsbachelorerne.

Universiteternes uddannelse af bachelorer har som hovedformål at kvalificere de studerende til videre uddannelse på kandidatuddannelsen.

Professionshøjskolernes uddannelse af bachelorer har som hovedformål at kvalificere de studerende til umiddelbar erhvervsdeltagelse.

Uddannelserne kan ikke rumme begge formål uden at øge studietiden.

Ikke alene uddannelsen

Når der i denne analyse sammenlignes mellem gruppen af nuværende bachelorer uddannet ved universiteterne og gruppen af nuværende kandidater, er det ikke alene de enkelte uddannelsesgraders betydning, der entydigt er målt. De enkelte personers samlede faglige og personlige kompetencer indgår også med en vægt, som ikke er kendt. Det kan således i nogle tilfælde være en persons manglende kompetencer og ikke uddannelsen, der er afgørende for en lav løn mv. og omvendt.

Spørgsmål om indhold kan rettes til:

Forsknings- og uddannelsespolitisk chef i Djøf Wenche Marit Quist på wmq@djoef.dk/33 95 98 26

Spørgsmål om metode kan rettes til:

Chefkonsulent i Djøf Kirstine Nærvig Petersen på knk@djoef.dk/33 95 01 94

Se nærmere om analysens metode mv. på side 6-7

Efter grad	År 0-1	År 2	År 3	År 4	År 5	År 6	År 7	År 8	År 9	År 10	I alt 10 årg.
100 bachelorer*	18 ledige: Indk.: 171.000 Skat: 44.460	16 ledige: Indk.: 171.000 Skat: 44.460	24 ledige: Indk.: 171.000 Skat: 44.460	24 er ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	17 er ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	13 er ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	11 er ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	9 er ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	7 er ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	6 er ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	
	4 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	6 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	6 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	6 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	10 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	12 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	13 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	11 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	13 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	15 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	
	43 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 308.116 Skat: 94.210	47 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 335.639 Skat: 105.074	45 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 353.223 Skat: 112.224	52 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 359.543 Skat: 114.835	61 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 400.846 Skat: 132.414	63 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 385.394 Skat: 125.732	67 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 393.942 Skat: 129.412	71 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 405.139 Skat: 134.293	71 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 424.036 Skat: 142.680	70 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 418.674 Skat: 140.281	
	Total indkomst: 17,2 mio. kr.	Total indkomst: 19,5 mio. kr.	Total indkomst: 21,2 mio. kr.	Total indkomst: 24,6 mio. kr.	Total indkomst: 29,6 mio. kr.	Total indkomst: 29,1 mio. kr.	Total indkomst: 30,8 mio. kr.	Total indkomst: 32,7 mio. kr.	Total indkomst: 34,2 mio. kr.	Total indkomst: 33,7 mio. kr.	Total indkomst: 273 mio. kr.
	Total skat: 3,9 mio. kr. Udgift: 5,1 mio. kr. Netto: 1,2 mio. kr.	Total skat: 5,9 mio. kr. Udgift: 3,8 mio. kr. Netto: 2,2 mio. kr.	Total skat: 6,5 mio. kr. Udgift: 5,3 mio. kr. Netto: 1,1 mio. kr.	Total skat: 7,6 mio. kr. Udgift: 6,0 mio. kr. Netto: 1,6 mio. kr.	Total skat: 9,5 mio. kr. Udgift: 5,1 mio. kr. Netto: 4,4 mio. kr.	Total skat: 9,2 mio. kr. Udgift: 5,0 mio. kr. Netto: 4,2 mio. kr.	Total skat: 9,9 mio. kr. Udgift: 4,6 mio. kr. Netto: 5,3 mio. kr.	Total skat: 10,6 mio. kr. Udgift: 4,0 mio. kr. Netto: 6,6 mio. kr.	Total skat: 11,3 mio. kr. Udgift: 4,0 mio. kr. Netto: 7,3 mio. kr.	Total skat: 11,0 mio. kr. Udgift: 4,2 mio. kr. Netto: 6,9 mio. kr.	Total skat: 87 mio. kr. Total udgift: 46 mio. kr. Total netto: 41 mio. kr.

* Gruppen summer ikke til 100, da der er omregnet til fuldtidsbeskæftigelse. Derved udgår et antal, der omregnet til fuldtidspersoner, svarende til den tid, der dækker nedsættelsen af arbejdstiden fra fuldtid til deltid. Desuden medtælles ikke selvstændige, der dog kun udgør en beskedent gruppe.

Efter grad	- År 2	- År 1	År 0-1	År 2	År 3	År 4	År 5	År 6	År 7	År 8	År 9	År 10	
100 kandi-dater*	Alle får vægtet taxameter: 60.000 kr.	Alle får vægtet taxameter: 68.000 kr.	25 ledige: Indk.: 171.000 Skat: 44.460	15 ledige: Indk.: 171.000 Skat: 44.460	8 ledige: Indk.: 171.000 Skat: 44.460	6 ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	5 ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	4 ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	4 ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	3 ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	3 ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	3 ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	
	Alle får gns. reg. SU: 52.000 Alle gns. reg. arb.indk.: 85.000 Alle gns. reg. skat: 36.000	Alle får gns. reg. SU: 52.000 Alle gns. reg. arb.indk.: 85.000 Alle gns. reg. skat: 36.000	5 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	7 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	8 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	9 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	12 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	10 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	10 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	9 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	9 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	8 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	
			64 er i fuldtids-arbejde: Indk.: 389.100 Skat: 127.323	75 er i fuldtids-arbejde: Indk.: 403.331 Skat: 133.500	80 er i fuldtids-arbejde: Indk.: 462.083 Skat: 160.141	82 er i fuldtids-arbejde: Indk.: 448.423 Skat: 153.784	79 er i fuldtids-arbejde: Indk.: 474.806 Skat: 166.152	84 er i fuldtids-arbejde: Indk.: 489.672 Skat: 173.283	85 er i fuldtids-arbejde: Indk.: 505.674 Skat: 181.090	84 er i fuldtids-arbejde: Indk.: 524.003 Skat: 190.199	83 er i fuldtids-arbejde: Indk.: 533.588 Skat: 195.033	83 er i fuldtids-arbejde: Indk.: 549.987 Skat: 203.417	
	Total indkomst: 13,7 mio. kr.	Total indkomst: 13,7 mio. kr.	Total indkomst: 30,1 mio. kr.	Total indkomst: 34,1mio. kr.	Total indkomst: 40,0 mio. kr.	Total indkomst: 39,9 mio. kr.	Total indkomst: 40,8 mio. kr.	Total indkomst: 43,9 mio. kr.	Total indkomst: 45,5 mio. kr.	Total indkomst: 46,3 mio. kr.	Total indkomst: 46,7 mio. kr.	Total indkomst: 47,6 mio. kr.	Total indkomst: 442 mio. kr.
	Total skat: 3,6 mio. kr. Udgift: 11,2 mio. kr. Netto: ÷ 7,6 mio. kr.	Total skat: 3,6 mio. kr. Udgift: 12,0 mio. kr. Netto: ÷ 8,4 mio. kr.	Total skat: 9,5 mio. kr. Udgift: 5,1 mio. kr. Netto: 4,4 mio. kr.	Total skat: 11,0 mio. kr. Udgift: 3,9 mio. kr. Netto: 7,2 mio. kr.	Total skat: 13,6 mio. kr. Udgift: 3,0 mio. kr. Netto: 10,7 mio. kr.	Total skat: 13,5 mio. kr. Udgift: 3,1 mio. kr. Netto: 10,4 mio. kr.	Total skat: 14,0 mio. kr. Udgift: 3,2 mio. kr. Netto: 10,8 mio. kr.	Total skat: 15,3 mio. kr. Udgift: 2,7 mio. kr. Netto: 12,6 mio. kr.	Total skat: 16,1 mio. kr. Udgift: 2,7 mio. kr. Netto: 13,4 mio. kr.	Total skat: 16,6 mio. kr. Udgift: 2,5 mio. kr. Netto: 14,1 mio. kr.	Total skat: 16,9 mio. kr. Udgift: 2,3 mio. kr. Netto: 14,5 mio. kr.	Total skat: 17,4 mio. kr. Total udgift: 2,2 mio. kr. Netto: 15,2 mio. kr.	Total skat: 151 mio. kr. Total udgift: 54 mio. kr. Total netto: 97 mio. kr.

* Gruppen summer ikke til 100, da der er omregnet til fuldtidsbeskæftigelse. Derved udgår et antal, der omregnet til fuldtidspersoner, svarende til den tid, der dækker nedsættelsen af arbejdstiden fra fuldtid til deltid. Desuden medtælles ikke selvstændige, der dog kun udgør en beskeden gruppe.

Efter de første 10 år på arbejdsmarkedet forstærkes forskellen mellem bachelorer og kandidater. For at illustrere forskellen ses i det følgende på en repræsentativ gruppe med mindst 10 års anciennitet af 100 bachelorer henholdsvis 100 kandidater. Forskellen ser således ud:

100 bachelorer* – med mindst ti års anciennitet	100 kandidater* – med mindst ti års anciennitet
6 ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224	3 ledige: Indk.: 192.000 Skat: 52.224
12 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800	8 er på anden overførsel: Indk.: 200.000 Skat: 54.800
71 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 424.077 Skat: 142.699	78 er i fuldtidsarbejde: Indk.: 659.171 Skat: 262.872
Total indkomst: 30,0 mio. kr.	Total indkomst: 53,7 mio. kr.
Total skat: 11,0 mio. kr. Total udgift: 3,4 mio. kr. Nettobidrag til de offentlige finanser: 7,6 mio. kr.	Total skat: 21,1 mio. kr. Total udgift: 2,1 mio. kr. Netto: 19,0 mio. kr.
1 bachelor (med min. 10 års anciennitet)	1 kandidat (med mindst 10 års anciennitet)
Direkte bidrag til offentlige finanser: 76.000 kr./år i 25 år	Direkte bidrag til offentlige finanser: 190.000 kr./år i 23 år
	Øget offentligt overskud pr. år: 114.000 kr. om året

* Gruppen summer ikke til 100, da der er omregnet til fuldtidsbeskæftigelse.

Sammenregnes forskellen for de første 10 år på arbejdsmarkedet med en forventet samlet tid på arbejdsmarkedet på 35 år, bidrager en bachelor således med 407.000 i løbet af de første ti år samt 76.000 hvert år i de resterende 25 år, i alt 2,3 mio. kr. i løbet af et arbejdsliv.

Laves samme regnestykke for en kandidat, hvor de to års længere studietid modregnes i tiden på arbejdsmarkedet, bidrager kandidaten med 972.000 i løbet af de første 10 år på arbejdsmarkedet (hvor udgifter til SU og taxametre på kandidatdelen er modregnet) og 190.000 de resterende 23 år. I alt bidrager de altså med 5,4 mio. kr. i løbet af et arbejdsliv.

Dermed bidrager hver gennemsnitskandidat netto med mere end dobbelt så meget til de offentlige finanser som en bachelor – når der er taget højde for udgifter til kandidatdelen samt manglende arbejdsindkomst i de to år, kandidatdelen tager.

Om analysen

År 0 - 1 er første år efter erhvervet bachelorgrad hhv. kandidatgrad, År 2 er andet år efter ... osv.
- År 2 er første studieår på kandidatdelen, - År 1 er andet studieår på kandidatdelen.

Fordelingen af antal bachelorer, kandidatstuderende og kandidater på de enkelte år samt fordelingen af personer mellem arbejde, ledighed og anden overførselsindkomst er hentet fra AE-Rådets analyse af e-indkomstregisteret, december 2013.

Fordelingen summer i mange tilfælde ikke til 100 – både fordi der ses på fuldtidsbeskæftigede, så deltidsbeskæftigede kun indgår med en brøk, ligesom selvstændige ikke er med. Når der tages udgangspunkt i 100 personer, vil der således, når der er omregnet til fuldtidsbeskæftigede, opstå en gruppe, der modsvarer tiden ved siden af deltidsarbejdet samt antallet af selvstændige.

Navnlig i gruppen af bachelorer er der i de første tre-fire år så mange med deltidsarbejdende, at tiden ved siden af deltidsarbejdet omregnet til fuldtidspersoner er forholdsvis stort.

Datagrundlaget er e-Indkomstregisteret, bearbejdet af Djøf på baggrund af en analyse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Tallene bygger på 3. kvartal 2012. Når der regnes anciennitet, er der tale om rullende år. Der regnes i fuldtidspersoner. Der ses alene på ansatte, dvs. at selvstændige ikke indgår i analyserne. Enheden er i personmåneder i befolkningen. Omregnet til personer indgår 27.837 bachelorer og 214.050 kandidater i analysen.

I gruppen af bachelorer indgår alle, der har færdiggjort en universitetsbachelorgrad, men ikke en kandidatgrad og som ikke længere er studerende. De kan således have været indskrevet på kandidatdelen uden at færdiggøre denne, men også været gået direkte fra bachelorgraden ud på arbejdsmarkedet.

Bachelorer og kandidater fra det sundhedsvidenskabelige område er ikke medtaget, idet der praktisk talt ikke findes sundhedsvidenskabelige bachelorer. HA er ikke medtaget, da denne er en tidligere professionsbachelor. Dvs. at der alene ses på HUM, SAMF (uden HA) og NATTEK.

Satser for dagpenge (208.000 kr. vedr. arbejdsløshed, sygdom og barsel, 171.000 på dimittendsats) samt for anden overførsel (126.000 kr. vedr. kontanthjælp og revalidering) er hentet fra Beskæftigelsesministeriets hjemmeside og opregnet til årsbasis (= 52 uger).

Der er ikke modregnet for det bidrag til finansiering af arbejdsløshedsdagpenge, der hidrører fra medlemmerne betaling af A-kassekontingent. Det er der flere grunde til. Dels er det beløb, der skal modregnes for et fast antal personer, forskelligt år for år afhængigt af arbejdsløshedsniveauet. Dels er beløbet beskedent, fordi forskellen imellem antallet af ledige i de to sammenlignede grupper ikke stort, dels er selve beløbet forholdsvis beskedent.

For gruppen af ledige er følgende antaget:

- Da nydimitterede har umiddelbar adgang til dagpenge på grundlag af dimittendreglen med tilhørende dimittendydelse, er det antaget, at ledige er på dimittendsats, og at dette er den dominerende sats i de første tre år efter opnåelsen af universitetsgrad.
- For de resterende årgange antages det, at 80 procent er på dagpenge, mens 20 procent er på kontanthjælp. Antagelsen hviler på kendskabet til fordelingen blandt Djøfs ledige medlemmer, hvor andelen på dagpenge er højere end 80 procent. En sammenvejede ydelse er på dette grundlag beregnet til 192.000 kr.

For gruppen på anden overførselsindkomst er Danmarks Statistiks fordeling af ydelsesformer lagt til grund:

- Dagpenge (sygdom, barsel) – 43 procent
- Kontanthjælp – 32 procent
- Andet (førtidspension, fleksjob, ledighedsydelse mv.) – 26 procent

En sammenvejet ydelse er på dette grundlag beregnet til 180.000 kr.

Erhvervsindkomsten for bachelorer og kandidater fordelt på de enkelte år efter opnåelsen af universitetsgrad er opgjort på grundlag af AE-Rådets analyse, bearbejdet af Djøf. Der er tale om nettoindkomst, dvs. uden eventuelt pensionsbidrag.

Taxameter på kandidatuddannelsen er opgjort som det sammenvejede taxameter (63 pct. på lav sats og 26 % på høj sats: 60.000 kr.) med tillæg i andet kandidatstudieår af den tilsvarende sammenvejede færdiggørelsesbonus (+ 8.000 kr.)

Opgørelsen af udgiften til SU, erhvervsindkomst og skat vedr. kandidatstuderende er hentet fra AE-Rådets analyse "Registerbaseret karakteristik af studerende", tabel 11. Datagrundlaget er e-indkomstregisteret, bearbejdet af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd fra marts 2013 baseret på kandidatstuderende, der har været studerende hele 2010.

Skatteberegninger er baseret på *Indkomst og skattebetaling for udvalgte indkomstpercentiler, 2010*, der er hentet fra Skatteministeriets hjemmeside, og bearbejdet af Djøf for så vidt angår de eksakte indkomstniveauer.